

บทที่ 1

บทนำ

วิจิตรศิลป์ (Fine Art) หรือศิลปบริสุทธิ์ ประกอบด้วยศิลปะสาขาต่าง ๆ เป็น 5 แขนง คือ จิตรกรรม (Painting) ประติมากรรม (Sculpture) สถาปัตยกรรม (Architecture) วรรณกรรม (Literature) ดนตรีและศิลปะการแสดง (Music & Drama) ทั้ง 5 แขนงนี้ แยกตามประสาทสัมผัสได้ 3 ทาง คือ จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม เรียกว่าทัศนศิลป์หรือจักขุศิลปะ (Visual Art) หมายถึง ศิลปะที่รับรู้ ที่ให้ความรู้สึกมากที่สุดด้วยการใช้ตามอง วรรณกรรม เรียกว่า จินตศิลป์ (Imagination Art) หมายถึง ศิลปะที่รับรู้ด้วยความคิดเป็นมโนภาพและถ่ายทอดออกมาโดยการเขียนตามมโนภาพที่คิดไว้ ส่วนศิลปะการแสดงหรือนาฏศิลป์และดุริยางค์ศิลป์ เรียกว่า ศิลปะผสม (Mixed Art) ทั้งนี้ เพราะต้องใช้ประสาทสัมผัสในการสร้างงานหลาย ๆ ด้านพร้อมกันทั้งสายตา ความคิดที่เป็นมโนภาพและโสต แต่ในที่นี้จะอธิบายเฉพาะทัศนศิลป์ที่ใช้ประสาทสายตาสัมผัสเท่านั้น

ศิลปะที่แสดงออกมาในแต่ละชิ้นตามความต้องการของศิลปินที่ต้องการแสดงออก ไม่ว่าจะ เป็นผลงาน 2 มิติ หรือ 3 มิติ ศิลปินจะแสดงออกจากอารมณ์ตามความรู้สึกในเรื่องของความเชื่อทางศาสนา ความศรัทธา ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม การเมือง และอื่น ๆ แนวความคิดต่าง ๆ จะได้รับจากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์เป็นพื้นฐานของการสร้างสรรค์งาน ดังนั้น กล่าวได้ว่า ศิลปะแบ่งออกได้ 2 สาขา คือ

1. วิจิตรศิลป์ (Fine Art)
2. ศิลปประยุกต์ (Applied Art)

วิจิตรศิลป์ (Fine Art) หมายถึง ศิลปะที่งดงามบริสุทธิ์ ซึ่งเกิดจากสติปัญญา จิตใจ และความเจริญทางด้านสุนทรียภาพของผู้สร้าง มี 5 แขนง คือ

1. จิตรกรรม (Painting)
2. ประติมากรรม (Sculpture)
3. สถาปัตยกรรม (Architecture)
4. วรรณกรรม (Literature)
5. ดนตรีและนาฏศิลป์ (Music & Drama)

จิตรกรรม (Painting) หมายถึง ภาพเขียนและด้วยการขีดเขียนและการระบายสี โดยอาศัยอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการวาดภาพ เช่น ดินสอ พู่กัน จานสี เกรียง สี และอื่น ๆ ฯลฯ โดยถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดลงบนกระดาษแผ่นไม้ ผ้าใบ ฝาผนัง และวัสดุอื่น ๆ ที่มีพื้นราบ และองค์อุปกรณ์ดังกล่าวในการสร้างงานจิตรกรรมเป็นงานที่ละเอียดอ่อนที่ต้องอาศัยความคิดในการวางแผน การใช้วัสดุ กลวิธี และความชำนาญในการทำงานให้ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ จิตรกรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่ขุดค้นพบและสันนิษฐานว่า สร้างขึ้นเมื่อประมาณ 5,000 - 10,000 ปีก่อนคริสตกาล คือ จิตรกรรมที่ฝาผนังถ้ำดอร์โดเน (Dordogne) ทางตอนใต้ของประเทศฝรั่งเศส กับจิตรกรรมฝาผนังถ้ำ อัลตามิรา (Altamira) ทางเหนือของประเทศสเปน ภาพเหล่านี้สันนิษฐานว่า มนุษย์สมัยหินคงจะใช้วัสดุเท่าที่หาได้ในสมัยนั้นเป็นอุปกรณ์ในการเขียนภาพ

จิตรกรรมมีลักษณะเป็นงาน 2 มิติ แสดงออกทางพื้นระนาบ คือ กว้าง และยาว (มิติที่ 3 เกิดจากความรู้สึกของคนดู) จิตรกรรมใช้สีหลายชนิด

1. สีน้ำ (Water Colour) มีลักษณะโปร่งแสง ผสมน้ำละลายโดยไม่มีเนื้อสี ใช้ระบายบนกระดาษ และวัสดุที่ไม่มีไขมัน
2. สีฝุ่น (Tempera Colour) มีลักษณะทึบแสง ผสมน้ำ น้ำขาว (บางคนใช้น้ำมันผสม ใช้แทนสีน้ำมันก็ได้) มีเนื้อสี ใช้ระบายบนผ้า กระดาษ ไม้ ผนังถ้ำเขียนบนผนังที่ฉาบปูนแห้งสนิท เรียก Mural Painting ถ้าเขียนบนผนังปูนเปียก เรียกว่า Fresco
3. สีน้ำมัน (Oil Colour) ทึบแสง เนื้อสีหนา ผสมน้ำมันลินสีด (น้ำมันสน) เขียนบนไม้ ผ้าใบ ฯลฯ
4. สีเทียน (Crayon) สีชอล์ค (Chalk) ทึบแสง เป็นแท่ง สีเลอะง่าย

จิตรกรรม แบ่งออกได้หลายประเภทด้วยกัน เช่น ภาพคนเหมือนและภาพคน (Portrait and Human Figure) ภาพสัตว์ (Animal) ภาพทิวทัศน์บกและทะเล (Landscape) ภาพหุบหนึ่ง (Seascape) ภาพเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ (General Painting) ภาพเกี่ยวกับศาสนา (Religious) ภาพจินตนาการและภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) และภาพนามธรรม (Abstract) เป็นต้น

การสร้างงานจิตรกรรมขึ้นอยู่กับเนื้อหาและรูปแบบ งานจิตรกรรมเป็นงานเขียนบนพื้นระนาบที่เป็น 2 มิติ เช่น กระดาษ, ผ้าใบ, แผ่นไม้ ฯลฯ แต่อาศัยความสามารถการใช้เทคนิคของจิตรกรเขียนภาพลวงตา (Illusion) เพื่อให้เกิดเป็นภาพ 3 มิติ มีระยะ (Space)

ใกล้และไกล เช่น ภาพทิวทัศน์ ภาพเกี่ยวกับมนุษย์และอื่น ๆ ฯลฯ ที่ต้องการแสดง ระยะใกล้ไกล สิ่งที่ช่วยในการเขียนภาพให้เหมาะสม สวยงาม คือ เส้นแสงเงาและสี ซึ่งช่วยทำให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก ร้อนหนาว เย็น ตื่นเต้น เศร้า ฯลฯ เป็นต้น

จิตรกรรมแบ่งตามเนื้อเรื่องได้ 3 แบบ คือ เขียนเลียนแบบธรรมชาติ เขียนตามจินตนาการ และเขียนตามความคิดสร้างสรรค์

1. การเขียนเลียนแบบตามธรรมชาติ ก็ได้แก่ภาพเหมือน โดยพยายามเขียนลอกเลียนแบบ แบบธรรมชาติให้เหมือนธรรมชาติมากที่สุด แต่จิตรกรสามารถแต่งเติมหรือตัดทอนแบบได้ตามความเหมาะสม เช่น ในธรรมชาติมีต้นไม้มาก แต่จิตรกรอาจเขียนเพียง 3 ต้น หรืออาจจะเขียนเพิ่มมากกว่านั้นก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมสวยงามในการจัดภาพ

2. การเขียนตามจินตนาการ คือ เขียนภาพตามความคิด เช่น ภาพเขียนจิตรกรรมไทย เป็นต้น ทั้งคน สัตว์ และต้นไม้ ไม่เหมือนจริง หรือไม่อยู่ในโลก แต่จิตรกรก็สามารถเขียนออกมาเป็นภาพได้ และผู้ชมก็เข้าใจเรื่องราว

3. การเขียนภาพตามความคิดสร้างสรรค์ การเขียนภาพแบบนี้ศิลปินจะตัดทอนรูปแบบของธรรมชาติออกหมดเลย โดยสร้างสรรค์รูปแบบขึ้นมาใหม่ อาศัยเส้นและสีที่ทำให้เกิดรูปร่าง รูปทรง และนำมาจัดให้เกิดเป็นภาพที่แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกได้

การวาดภาพโดยทั่ว ๆ ไป มีอยู่หลายวิธี ซึ่งอาจจัดเป็นกลวิธีของการวาด เช่น การวาดภาพเส้นรอบนอก (Contour Drawing) การวาดภาพด้วยเส้นอิสระที่ใช้เส้นแสดงออกความรู้สึก (Expressive Drawing) และการวาดภาพด้วยวิธีผสม (Variation Drawing)

การวาดภาพประสาทสัมผัส เป็นการวาดภาพด้วยการใช้อวัยวะของร่างกายแต่ละส่วน เป็นสื่อช่วยในการวาดภาพ เช่น โดยทั่ว ๆ ไปเราจะใช้ประสาทตาสัมผัสวัตถุที่ต้องการจะวาด หรือจะเรียกว่าการเขียนภาพสัมผัสทางตา การเขียนภาพสัมผัสด้วยมือเป็นการเขียนภาพที่ใช้มือสัมผัสวัตถุแล้วถ่ายทอดความรู้สึกจากการที่ได้สัมผัสมาเป็นภาพ และการเขียนภาพสัมผัสด้วยประสาทหู เป็นการเขียนภาพตามคำบอกเล่า เป็นต้น

สรุป งานจิตรกรรมแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1. ภาพของจริง (Realistic)
2. ภาพความคิดคำนึง (Idealistic)

1. ภาพของจริง (Realistic) เขียนจากการดูของจริง แบบจริง ให้ได้รูปลักษณะ ส่วนละเอียด สี แสง เงา เหมือนกับที่เห็น ได้แก่

1.1 ภาพนิ่ง ภาพหุ่นนิ่ง (Still Life) ได้แก่ ภาพดอกไม้ ผลไม้ สิ่งของต่าง ๆ

1.2 ภาพเหมือน (Portrait) หมายถึง ภาพเหมือนของคน โดยเฉพาะจะเป็น เด็กเล็ก ผู้ใหญ่ ชาย หญิง คนแก่ ถ้าเขียนโดยดูจากตัวจริง เรียก Portrait ทั้งสิ้น

1.3 ภาพคน (Figure) หมายถึง ภาพคนทั่ว ๆ ไปไม่เจาะจง ดังเช่น ภาพเหมือน แต่หมายถึงคนยืน นั่ง นอน วิ่ง คนเต็มตัว

1.4 ภาพสัตว์ (Animal) หมายถึง ภาพสัตว์ทุกชนิด

1.5 ภาพทิวทัศน์ (View) หมายถึง ภาพวิว ธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 3 อย่าง คือ

1.5.1 ภาพทิวทัศน์ทางบก บนพื้นดิน (Landscape) หมายถึง ทิวทัศน์ ทั่ว ๆ ไป เป็นภาพแสดงสภาพแวดล้อม สภาพภูมิประเทศ สภาพท้องถิ่นแบบบกทั่ว ๆ ไป

1.5.2 ภาพทิวทัศน์ทางทะเล (Seascape) หมายถึง ภาพชายทะเล

1.5.3 ภาพทิวทัศน์ที่เป็นสิ่งก่อสร้าง (Architectural Landscape) หมายถึง ภาพเขียนแสดงตึกอาคารใหญ่โต ย่านถิ่นค้าขายที่ติดตัวอาคารก่อสร้างใหญ่ ๆ บางทีก็เรียกรวมเป็น Landscape สั้น ๆ เหมือนกัน (ซึ่งเป็นคำเรียกรวมหมดทั้งทางบกและสิ่งก่อสร้างอาคาร ร้านค้า)

2. ภาพความคิดคำนึง ภาพจากความคิด (Idealistic) เป็นภาพที่เกิดจากจินตนาการ จากอุดมคติ จากความเชื่อ สิ่งที่ไม่เคยพบเห็น จากคำบอกเล่า และจากมโนภาพของผู้วาดเขียนเอง หรือจากเรื่องราวมาประมวลขึ้นเป็นภาพ เช่น

1. เรื่องราวในประวัติศาสตร์

2. เรื่องราวจากวรรณคดี นิยาย คำพังเพย นิทาน สุภาษิต

3. เรื่องราวทางศาสนา หลักธรรม คำสอน

4. เรื่องราวจากจารีต ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ลักษณะเอกลักษณ์ของชาติ

5. เรื่องราวความเคลื่อนไหวทางสังคม เหตุการณ์ปัจจุบัน เหตุการณ์บ้านเมือง เศรษฐกิจ การปกครอง ประสบการณ์ ที่ได้พบเห็นจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
6. เรื่องราวทางวิทยาศาสตร์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเคลื่อนไหวทางเครื่องจักร เครื่องยนต์กลไก
7. เรื่องราวจากบทเพลง ห้วงทำนองเพลง เรื่องราวความคิดฝัน เป็นต้น

